

SKRYDIS Į KOSMOSĄ

Aš esu Elžbieta. Gimiau Snieguose. Nežinau, kuriame amžiuje. Taip ir nespėjau paklausti motinos, kol ji buvo gyva. Man liko tik įrašas metrikų knygoje, bet puskurtis ir pusaklis vargonininkas galėjo supainioti ne tik metus, bet ir šimtmečius.

Ne taip ir svarbu.

Šiandien Teresa pasakė, kad Sniegų nebėra. Kaip nebėra, paklausiau. Kur jie galėjo dėtis? Jie vis tiek būtų išnykę, užuot atsakiusi, prapliupo aiškinti Teresa. Iš trisdešimties trobų beliko dešimt. Kitas sunaikino karai, gaisrai, žmonės ir laikas. Ateis ir išlikusiųjų eilė. Ten, palei kelią, planuoja statyti daugiabučius. Žinai, kiek kainuoja žemė taip arti miestelio?

Nežinau.

... Nesvarbu. Ten gyveno Saša, atsimeni? Tavo anūkas. Prieš porą metų jį iš namų išmetė žmona. Leidome Sašai apsigyventi Sniegų namuose. Laikiniai, kol atsistos ant kojų. Priglaudėme gyvatę užantyje. Jis gėrė kiekvieną dieną, namus pavertė kiaulide,

o vieną naktį užmigo rūkydamas ir sukėlė gaisrą. Sulėkė visi kaimynai su kibirais. Ten juk gyveno Aldona, prisimeni?

Neprisiminiau Aldonos. Bet Sašą prisiminiau. Jei esu sena, dar nereiškia, kad visai nukvakusi. Nors kartais atrodo, kad Teresa taip mano.

... Toji, kuri sumokėjo broliams kompensaciją, kad namas priklausytų tik jai. Nenorėjo su niekuo dalytis. Nenorėjo niekur keltis iš Sniegų, tvirtino ten ir numirianti. Tai va, toji Aldona paskambino į gaisrinę, bet kol jie rado Sniegus, kol atvažiavo, namas visiškai sudegė. Iki pamatų. Žinai, žmogus, įkūręs Sniegus, turbūt labai nenorėjo, kad juos vėliau kas nors rastų.

O kas nutiko Sašai? Ar nesudegė kartu su namu?

... Kas jam galėjo nutikti, tam senam bepročiui, purkštelėjo Teresa.

Ne toks jau ir senas. Vos trejais metais vyresnis už tave. Mums lengva galvoti, kad esame jaunesni. Kur kas jaunesni, nei atrodo me. Metai, įrašyti mūsų dokumentuose, regis, visai ne mūsų metai. Ir nuotrauka – ne mūsų.

Teresa toliau kuičiasi spintoje, purto senus patalus. Tikrina, ar neįsimetusios kandys. Iškabintų balkone. Pravėdintų prieš žiemą, bet ji čia šeimininkė. Žiūri į mane taip keistai, lyg bijotų, kad išgirdus apie gaisrą man sustos širdis. Gal ir taip. Gal sulyginę mano namus su žeme jie lyg su buldozeriu pervaziavo ir per širdį. Nežinau. Naktį dabar taip sunku girdėti savo širdį. Ji tyliai plaka į patalus, tarsi kažkur urvelyje krebždėtų pelė. Naktimis atsibudusi klausausi, ar ji nesustojo, laukiu, kol sustos. O gal nelaukiu.

Laukiu, kol pasigirs rakinamos durys, į koridorių pirštų galais įtįpęs Nika. Motina neturėtų jai leisti taip vėlai grįžti namo. Nikai tik penkiolika, o jau tris kartus buvo pabėgusi iš namų. Auga be tėvo. Kaip ir tu, Teresa. Kaip ir Veronika.

Aš turėjau tėvą, bet kas iš to. Jis seniai miręs, o aš jam dar iki šiol neatleidau.

Teresa vis dar čia, dirščioja į mane, lyg tikrindama, ar aš dar gyva. Aš visiems našta, Teresa. Seni žmonės tik našta. Ji mano, kad sergu. Kad pavargau. Kad man maišosi protas. Mūsų giminėje daug kam pasimaišęs protas. Bet mes tylūs pamišėliai. Einam iš proto uždarę degančių namų duris.

Štai Motiejus, mano sūnus. Vienas iš dvynių. Du žirniai vienoje ankštyje. Valentino taip ir nepalaidojome. Motiejus taip ir neatsigavo po karo. Gal jam tebesivaidena kraujas ant delnų, gal naktimis ištikus dešimtmečius tebegirdi klyksmus. Jau seniai jį paliko rusė žmona, dar tada, kai Teresa buvo vaikas. Ji grįžo į savo Rusijos gilumą taip ir neišmokusi lietuviškai, kažkur stepėje vaikšto iškėlusį galvą su kailine kepure.

O gal ji jau mirusi.

Kasmet Armijos dieną Motiejus prisiseiga medalius ir eina į demonstraciją. Pats pasakojo. Nežinau, ar su juo eina dar kas nors, ar demonstruojasi pats sau vienas, žygiuoja keliu apsuptas žuvusių draugų vėlių – juk jie visada jam liks gyvi. Mes visada liksime gyvi, jei mus prisimins nors vienas žmogus, jei apie mus bus parašyta nors viena knyga. Apie mane niekas nerašys. O kam? Toji knyga būtų ilga ir nuobodė. Niekas manęs iš tikro nepažįsta, netgi

Teresa su Nika. Jos nežino, kokią paslaptį nešiojuosi. Jos nežino, kad visos negandos – per mane.

Žmonai iškeliavus Motiejus tiesiog sugriuvo. Po žiemos pasirodė pasenęs bent dešimčia metų. Kiekgi jam tuomet buvo? Man pačiai jau per daug metų. Nebesuskaičiuoju. Vadinasi, nebeturėčiau būti čia. Bet ne tai norėjau prisiminti. Nuo to laiko Motiejus sugriuvo ir nebeatsikėlė. Taip ir vaikščiojo sulinkęs, prispaustas prie žemės nematomo svorio. Kurią čia dieną pasirodė Teresos namuose su sūnumi. Sūnus buvo toks alkanas, kad sušveitė viską, ką tik ant stalo papjausčiusi paliko Teresa. Ji išėjo į darbą, juk negalėjo neiti. Kas kaltas, kad jie nė neįspėję pasibel-dė į duris aštuntą ryto.

Motiejus pasiskundė nuvargęs ir prigulė mano lovoje, o aš likau virtuvėje su jo sūnumi vardu Saša. Galėjo duoti lietuvišką vardą, bet kas jau čia iš mūsų labai lietuviai. Nė vienas lietuvis iš tikro nėra lietuvis, kaip ir nė vienas Lietuvos lenkas iš tikro ne lenkas, o rusai... Rusija tokia plati, kad iš jos galima tikėtis visko. Sašos akys buvo raudonos, degančios. Nesiliaudamas kimšti kumpio likučių ir dešros su raugintais agurkais jis ėmė pasakoti, kad atkako su tėvu skolintis pinigų, mat statys kosminį laivą. Sakė, kad žmonijai iškilo pavojus. Kad su mumis bando susisiekti ateiviai. Kad viską žino Kašpirovskis, o valstybė bando išsaugoti paslaptį. Jie viską žino, sušnibždėjo mostelėdamas neaiškia kryptimi – lyg į gretimą daugiabutį, lyg kažkur už kelio, lyg į dangų. Kosminiam laivui reikia nemažai pinigų, bet jei viskas gerai susiklostys, statybas bus galima pradėti jau kitą pavasarį.

– O kur tu skrisi? – paklausiau.

Bet Saša tik papurtė galvą ir paaiškino, kad viskas yra griežčiausia paslaptis. Kol kas jis negalintis prasitarti. Net jo tėvas esą žino ne viską. Pasakiau, kad jo tėvas jau per senas skraidyti. Skrydžiai į kosmosą – jaunimo reikalas. Bet Saša nesutiko. Pasakė, kad ten, kosmose, laikas kitoks. Laikas ten neina, jis sustoja. Maža to, ima sukintis atgal, ir mes vėl tampame jauni.

Staiga panūdau pasiprašyti pas Sašą į tą kosminį laivą. Gal skrisdami mes imsime jaunėti. Motiejus, Saša, Teresa ir aš. Nikai nereikia, ji dar tokia jauna. Jaunesnė nei aš tą vasarą, kuri truko amžinai. Jei pakankamai ilgai skristume, gal pagaliau pakliūčiau atgal į tą vasarą. Gal pasakyčiau Aurelianui tai, ko taip ir nepasakiau. Galbūt galėčiau jį sulaikyti. Neišleisčiau jo, krisčiau į kojas, apsikabinčiau kelius. Išeičiau iš vyro namų ir leisčiausi klajoti su mylimuoju. Dienomis slėptumės medžių paunksmėje, o naktimis skaičiuočiau jam krintančių žvaigždžių mirksnius. Priversčiau upes ir kraują tekėti priešinga kryptimi. Jei tik galėčiau atsukti laiką, galbūt mano Veronika...

Nė nepastebėjau, kad Saša jau išėjęs, kažko krapštosi kambaryje, grįžta kaltai šypsodamasis ir lyg tarp kitko klausia, ar kartais nežinau, kur raktas nuo sekcijos bariuko? Nė nežinojau, kad Teresa išvis jį rakina. Iš kur man žinoti, kur tas raktas. Saša nuliūdęs nuėjo žadinti tėvo. O tada jie ilgai nebeužsibuvo, sušveitė likusį kumpį ir išėjo. Saša prieš tai dar sykį pasitikslino, ar tikrai negaliu prie kosminio laivo statybos prisidėti daugiau nei dvidešimčia rublių, kurie jau buvo susukti į tūtelę ir paslėpti jo išblukusių marškinių kišenėje.

Kai iš mokyklos grįžusios Nikos paklausiau, ar galima pastatyti kosminį laivą, kuris ne tik skristų, bet ir gebėtų atsukti laiką, ji ilgai juokėsi. Tokia mintis gali kilti tik visiškai pamišėliui, kvatojo ji. Net nenustebau – juk mūsų šeimoje būta pamišėlių. Gal mes visi gimstame pamišę, tik savaip. Nika dėl savo teptukų, Teresa dėl vyriško monetos formos plike, o aš...

Aš vis dar gyva.